

הדסה גולדויכט: הספרייה הלאומית כגוף ונפש, עם אופציה לריפוי חברתי

בתערוכה "ביבליוסקופיה" במוזיאון ישראל, הדסה גולדויכט יוצרת הקבלה בין מרחבים של דע, ספרים ומילים, לבין הגוף האנושי והחברה כקולקטיב

חגית: בוקר טוב הדסה, מה שלומך בימים אלה?

הדסה: בוקר טוב חגית. אני בסדר. עובדת חזק על אחיזה בתקווה. בתוך המציאות המורכבת הזאת מרגישה שלכל אחד מאיתנו יש תפקיד ונדמה לי שזה התפקיד שלי. ומה שלומך?

חגית: בדיוק אותו דבר 😊 מה נותר לנו, תקווה ועבודה. אני שמחה על ההזדמנות לשוחח איתך, בעקבות תערוכת היחיד שאת מציגה במוזיאון ישראל "ביבליוסקופיה" (זו מילה שהמצאת?) שבה את בוחנת כליות ולב של הספרייה הלאומית

הדסה: ביבליוסקופיה זו אכן מילה מומצאת. במחשני הספרייה הלאומית הישנה בגבעת רם היו מסועי ספרים, ומעליות שבהם עברו כל הספרים שהזמינו קוראים בספרייה בעשרות השנים האחרונות. בעבודה תיעדתי במשך כמה שנים את המסועים הללו, במחשבה עליהם כערוצי תת ההכרה התרבותיים שלנו, כמו מין הקלטה של כל המילים והאותיות הכתובות שעברו בגוף הקולקטיבי שלנו.

העבודה כוללת בין השאר סוג של צינתור או קולנוסקופיה אדריכלי בבניין הספרייה. שם העבודה הגיע דווקא מבן זוגי, יונתן בן הראש, שהוא חוקר קבלה ונצרות ויש לו קשר עמוק גם לבניין הספרייה. יש כל מיני אוברלאפינג בין העבודה שלי ושל

חגית: מעניין שאת אומרת "כל המילים והאותיות". העיסוק בשפה באמנות שלך נע באיזה חופש בין אותיות (בסיס) למילים, לספרים ולקונספטים. אני חושבת על אותיות הדבש, על "בית החיים", ועוד עבודות שלך מהעבר, ואיך הן מתחברות לנושא התערוכה הנוכחית

1 דניאלה נ
בקולקציו
ollective

אמנות ו

2 קול קורא
2026

אופנה א

3 critical F
את הטלפ

אופנה ב

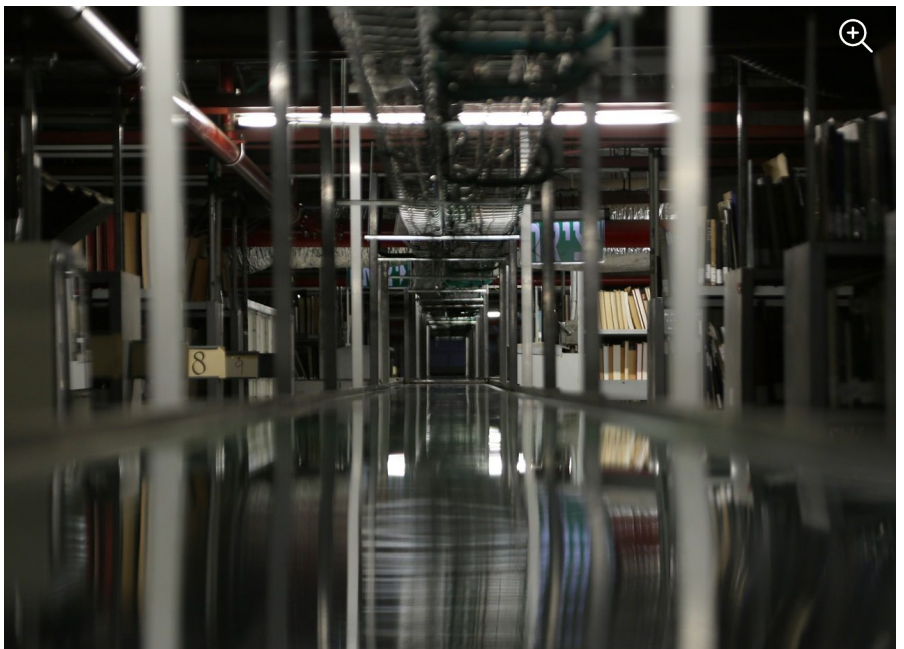
4 סוכני שי
תואר שני
בשוקר

תרבות

5 יאיר גרב
אמנות ו

הדסה גולדויכט. צילום: חיה מרק

מעבר לסגיר, for : for shortcut key, press ALT + x

הדסה: התערוכה הזאת באמת משלבת לראשונה שני דברים מרכזיים בעבודתי: שפה כחומר גלם ממשי, תלת־ממדי, נושא מהותי בעבודות שלי בשני עשורים האחרונים. וגם, עבודות רבות שלי הן תוצר של שהות ודיאלוג עם קהילות ומוסדות ציבוריים בארץ ובעולם, ובכלל מתרחשות במרחב הציבורי – במקומות כמו בית חולים, מוזיאון, קהילות מסוגים שונים. בעבודה ביבליוסקופיה לראשונה מתכנסים שני הדברים הללו לעבודה אחת.

יש איזה סוד נוסף מאחורי עניין העיסוק בשפה – יש לי תופעה נוירולוגית בשם סינסתזיה (שיש לאמנים רבים ובכלל לאנשים רבים). אנשים עם סינסתזיה חווים חוש אחד כחוש אחר – למשל אותיות או מספרים מסוימים נחווים כצבע מסוים. או שהם חווים צבע בטקסטורה. אצלי יש ערבוב בין קריאה לטעם. לעברית ולאנגלית יש טעמים אחרים. בניין הספרייה והספרים והאותיות העוברים בו, זה ממש האופן שבו אני חווה את היחס בין השפה לגוף שלי עצמי

חגית: מרתק. ויש גם חיבור סמלי בין חוויה רפואית שעברת (בגופך) לבין ההתבוננות בספרייה כאיזה בעל חיים עצום, ממותה רובצת, שעולם שלם מתרחש בקרבה. הספרייה כמטאפורה לגוף ונפש האדם?

הרובוט האדיר בספרייה החדשה בו מאוכסנים הספרים עכשיו הוא מעין הגדלה אדירה לרובוט הקטן שאנחנו מחזיקים ביד כל הזמן וצורכים את השפה דרכו. משהו בקשר שלנו לשפה וגם בגישה למידע השתנה. האם באמת הכול נגיש לנו יותר עכשיו או אולי דווקא נוצר נתק

הדסה: נכון. יש כמה סיפורים שעומדים בבסיס העבודה הזאת. קודם כל אני אישה שאוהבת ספרים וספריות, שלא לומר בעלת התמכרות מסוימת לספרים. אני קוראת מאד מהר והספרים נגמרים לי מהר מדי. את הבניין הישן של הספרייה הלאומית אני מכירה מאד ילדותי ובמשך הרבה שנים השתוקקתי מאד לצלם בתוך המסועים שלו.

בסופו של דבר תיעדתי במשך כשלוש וחצי שנים (תודות לצילה חיון ונטע אסף הנפלאות מהספריה הלאומית) את מסועי התת־הכרה הללו ואת מחסני הספריה הולכים ומתרוקנים לקראת המעבר לבניין החדש של הספרייה הלאומית. התחלתי לצלם את העבודה אחרי שילדתי את בני והייתי בשמירת הריון במשך תשעה חודשים. הרעיון היה שאחרי שאלד אחזור לעצמי, אבל בעצם איבדתי את היכולת ללכת אפילו עוד יותר לאחר הלידה והייתי צריכה ללמוד ללכת מחדש

חגיית: עד כדי כך?

הדסה: סבלתי מכאב כרוני במשך 24 שנים והכאב והקושי בהליכה לא היו זרים לי, אבל מאד החמירו בשנים הללו. ובדיוק בנקודה הזאת התחלתי לצלם את העבודה. וגם, השנה הייתה 2020 והיה סגר, כך שצילומי העבודה החלו כשהספריה היתה ריקה לחלוטין מקוראים וספרנים. בגלל הקושי בהליכה עברתי אז כמה כמה בדיקות MRI ואני זוכרת את עצמי שוכבת בתוך מכשיר MRI וחושבת – עכשיו אני יודעת איך לצלם את העבודה! חיפשתי איזו אסתטיקה "אובייקטיבית" לצלם את המרחב הזה מבלי ליפול אל מה שאני קוראת "פורנו ספריה" – דימויי ספריה מוכרים

צילומי הצבה בתערוכה ביבליוסקופיה. צילומים: אלי פוזנר, מוזיאון ישראל

מעבר לסגיר, for shortcut key, press ALT + x :

מעבר לסגור, press ALT + x, for shortcut key, for :

הגית: וואו, קודם כל איחולי בריאות ורפואה שלמה. עוד נשוב לדבר על הגוף וחושיו ומחושיו, אבל אני אוחזת עוד רגע בדימוי התת־הכרה הספרייתי: ביקרתי לא מזמן בספריה הלאומית החדשה, ועמדת מרותקת למראה הרובוט שמקבץ את הספרים לפי הזמנה (מראה מעורר השתאות ומחשבה: שילוב בין מפעל טכנולוגי מתוחכם לפארודיה על התיעוש, כמו בסרטים "זמנים מודרניים" או "מפלצות בע"מ"). ויחד עם זאת, קשה להימנע מאיזו תחושת סוף. מהמחשבה שספרים כרוכים, מנייר, הם בעצמם סוג של זן נכחד בעידן הדיגיטלי

הדסה: המרחב הזה הוא אינסופי והספריה הלאומית היא בעלת משמעות אדירה קולקטיבית. כשמצאתי את עצמי מול המרחב האדיר הזה, אחרי לידה ועם כאבים רבים, ראיתי פתאום מתוך כך את הספריה כגוף נשי, יולד ספרים. במקביל בניין הספריה הישן היה נראה על סף התכלות, וההשתקפויות הללו של הגוף בספריה ולהיפך היו מעניינות מאד.

המרחב שבו שהיתי – של מחסני הספריה שמכילים כארבעה מיליון ספרים על מדפים, וריח של ספרים, וספרנים שמחזירים את הספר למקומו על המדף הוא מרחב שאינו קיים עוד. ידעתי שאני בעצם מצלמת רגע של שינוי מהותי בקשר וביחס בין גוף לשפה וזה קשור מאד לשינויים של העידן שבו אנו נמצאים.

הרובוט האדיר בספריה החדשה בו מאוכסנים הספרים עכשיו הוא מעין הגדלה אדירה לרובוט הקטן שאנחנו מחזיקים ביד כל הזמן וצורכים את השפה דרכו. משהו בקשר שלנו לשפה וגם בגישה למידע השתנה. האם באמת הכול נגיש לנו יותר עכשיו או אולי דווקא נוצר נתק עם גופים רבים של ידע?

אני לא מתייחסת לספריה הלאומית כמקום ספציפי אלא כדימוי למשהו רחב הרבה יותר. ובהקשר האישי, הסיבה שאני מספרת על הכאב רב השנים ממנו סבלתי קשורה לעבודה, וגם למציאות בה אנחנו חיים. הסיפור הקטן הוא שבשסיימתי לצלם את העבודה קיבלתי אחרי הרבה שנים אבחנה נכונה, עברתי שיקום והחלמתי לחלוטין.

בתערוכה יש "סריקות" שונות של גוף הספריה. ביבליוסקופיה היא עבודת וידאו שצולמה במצלמה שנסעה במסועי הספרים, על תקרות מחסני הספריה (בדומה למסועים שיש בשדה תעופה). וכמו קסם, נראה כאילו זורם נהר מים בתוך הספריה

התערוכה היתה אמורה להיפתח בדצמבר ונדחתה כמה פעמים. אמנות נראתה כמשהו שהוא לא רלוונטי בתחילת המלחמה, ועדיין אני במחשבה מתמשכת על מה התפקיד של אמנות בזמן הזה. היו לי כמה שיחות עם אחייה מודלחאו אסטר החטרוורה על הצילוחיה הללו שהח רטיוו תת ההכרה הקולקטיבי ועל הפרידה שיש **מעבר לסגיר, for ! for shortcut key, press ALT + x** לבו אנו נתונים בכאב אדיר.

במשך עשרות שנים אנחנו חיים רק ביחס לכאב והאופציה להחלמה או לריפוי אינם קיימים. יש הזדמנות ברגע הזה, של ייאוש תהומי בו אנו נתונים, אולי לכתוב את הסיפור שלנו מחדש. אולי לראשונה להניח את האופציה העתידית לריפוי, לעומת ניהול כאב ולופ של כאב לדורות הבאים

חגית: הלוואי. ואיך את מתרגמת את המחשבה הזו לסרט?

הדסה: בתערוכה יש "סריקות" שונות של גוף הספרייה: ביבליוסקופיה היא עבודת וידאו וסאונד רבי-ערוצית שמורכבת מחלקים שונים שלכל אחד תפקיד אחר. חלק מהעבודה צולמה במצלמה שנסעה במסועי הספרים, על תקרות מחסני הספרייה (בדומה למסועים שיש בשדה תעופה). וכמו שקורה תמיד באמנות היה איזה קסם וכשהורדנו את המצלמה מהמסוע גילינו שהדימוי שנוצר היה נראה כאילו זורם נהר מים בתוך הספרייה.

עבודה אחרת מצולמת על גבי עגלת הספרים שהספרנים היו מסייעים ברחבי הספרייה, והיא מצולמת ב-One shot במשך 96 דקות ללא הפסקה. כלומר אם רואים את כל העבודה ניתן לראות מליוני ספרים ולהכיל את כל הידע בעולם. ומצד שני ישנה עבודה בשם פתיחה ומחיקה בה ניתן לראות את הספרים נופלים מתוך המסוע, בדימוי שנראה ממש כמו לידה (וגם מקושט כולו כמו כל מחסני הספרייה בלוחות שנה ופוסטרים שעובדי הספרייה הדביקו על הקירות. השיח עם עובדי הספרייה הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך הזה)

הישארו מעודכנים והירשמו לניולזטר שלנו. כדאי!

הרשמה

כתובת המייל שלך כאן...

חגית: אני מזהה לאורך השנים קשר יצירתי מיוחד בינך לבין האוצר, אמיתי מנדלסון, שאיפשר לך לעשות במוזיאון ישראל עבודות עם מרחב של אי ודאות, סוג של אמון ותמיכה נדיר במחוזותינו

הדסה: זכיתי מאוד בשיח עם אמיתי, שבאמת ליווה את הפרויקטים המורכבים הללו לאורך שנים ובכלל **מעבר לסגיר, for ! for shortcut key, press ALT + x** ושמעותיים מאד בתהליכי העבודה שלי וזו נחוננו גדולה. גפו ויקטים שלי שנמשכים לעיניים ונקופה או זנה יש גם זמנים של חוסר וודאות וגם בדידות וספקות ויש לי כמה כמה אנשים יקרים שליוו את התהליך הזה והיו חלק מהעבודה הזו.

חגית: שמתי לב שבכל פעם שנולד לך ילדה את עושה במקביל פרויקט אמנות גדול. זו פוריות משולבת?

הדסה: לידות זה בהחלט חלק מהעניין. העבודות הללו נוצרו בעשור שבו נולדו שלושת ילדיי וגם נוצרו הרבה עבודות שמתייחסות לאימהות, ובראשן סידרת העבודות "יונה". האימהות שינתה אותי מאוד וגם את העבודות שלי וזו עוד מתנה גדולה

[הדסה גולדויכט // תולדות הדפוס בחדר הקטן](#) [The Owl Lab: כשהגוף מפיח חיים חדשים בארכיון](#)

תגית: ממש התחלנו מסינסטזיה וסיימנו בלידות – נראה לי שלפני שניפרד, תשלימי לנו עוד קצת את הסיפור על עצמך

הדסה: הסיפור עליו הוא שממש בשבוע שסיימתי לצלם את העבודה, התחלתי בהדסה תוכנית שיקום אינטנסיבית והחלמתי. אני בריאה לאחר 24 שנים של כאב כרוני, שבהן ריפוי לא היה אופציה, ולאחר שנים שבמעט לא יכולתי ללכת. על אף שיש משהו בחשיפה הזו שמביך אותי, השיתוף חשוב לי מאוד – גם בגלל שאין כמעט נרטיב של ריפוי לכאב נשי וכאב בכלל, אלא יותר "ניהול" של כאב; וגם כי אנחנו נמצאים בזמן שבו הכאב הוא אינסופי, וחשוב שנזכור את האופציה האינהרנטית ביותר לגוף, שהיא הריפוי.

אם יש משהו שלמדתי על החלמה, זה שצריך להאמין בה ולהתוות אותה בכדי שתתקיים. אנחנו חייבים לילדינו לפחות את הניסיון באמונה בהחלמה. יש תפקידים רבים וחשובים בזמן הזה, ותפקיד האוחזים בהחלמה גם הוא הכרחי לעתיד במקום הזה

תגית: גם בשיחתנו לפני שנים על העבודה "בית החיים" בוונציה דיברנו על הקושי הפיזי, ההריון והבדידות. זה כנראה הכל חלק מהסייקל היצירתי שלך. ובסופו התוצר האמנותי שמעביר את מימד העומק של המחשבה שלך

הדסה: בהחלט יש סייקל. מעל הכול יש את המודעות לזמן בו אנו נמצאים, שדורש חשבון נפש לגבי הזמן שלנו כאן, וגם לאלה שאינם כאן, ולחטופים שאנו חייבים בחזרתם

תגית: הלוואי ובמהרה

#

תגיות בכתבה

אמיתי מנדלסון, הדסה גולדויכט, הספרייה הלאומית, מוזיאון ישראל

אולי יעניין אותך גם

רע

אן שימין שטרית מטשטשה
הגון
יום שישי, 1 ב

פורטפוליו

קול קורא: Working Class TLV 2026
יום שישי, 1 במאי 2026

פורטפוליו

תערוכות אביב בגלריה העירונית ראשון לציון
שבת, 2 במאי 2026

מעבר לסגיר, for shortcut key, press ALT + x

